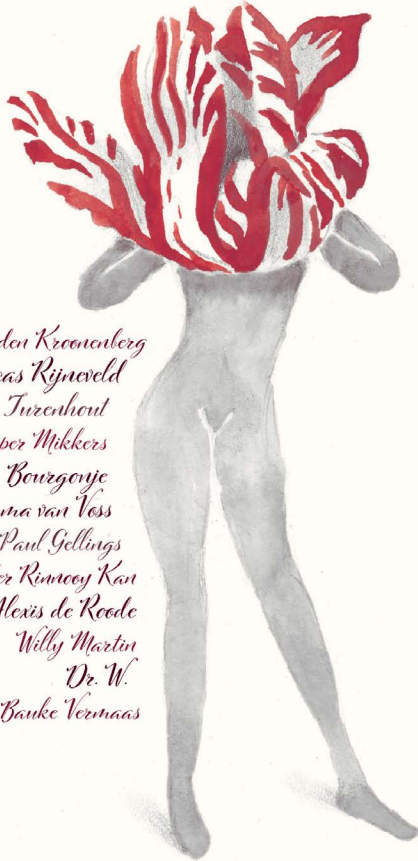

2021 – 4

HOLLANDS Maandblad

*Meliana van den Kroonenberg
Marieke Lucas Rijneveld
Dienke van Turenhout
Jasper Mikkers
Fleur Bourgoije
Thomas Heerma van Vess
Paul Gellings
Alexander Rintooij Kan
Alexis de Roode
Willy Martin
Dr. W.
Bauke Vermaas*

HOLLANDS Maandblad

INHOUD NO. 4 – 2021

tweenezestigste jaargang • nummer 881

april 2021

Opgericht in 1959 door K.L. Poll.

www.hollandsmaandblad.nl

Mohana van den Kroonenberg – Deze maand

Marieke Lucas Rijneveld – Gedichten

Dieuwke van Turenhout – Jaegerslaan 28

Jasper Mikkers – Gedicht

Fleur Bourgonje – Havanna en Oudeschild

Thomas Heerma van Voss – MF DOOM

Paul Gellings – Gedichten

Alexander Rinnooy Kan – Lustrum

Alexis de Roode – Het grote veld

Willy Martin – Gedicht

Dr. W. – Huilend in de disco

Bauke Vermaas – Gedichten

Tekeningen Iris Le Rütte

Auteurs in dit nummer

Colofon

Deze maand

Mohana van den Kroonenberg

Afgelopen jaar, midden in al dat coronagebeuren, kreeg ik van een internationaal bedrijf, dat om bepaalde redenen de hoofdvestiging naar Nederland heeft verplaatst, de opdracht een rat te boetseren. Het moest een grote rat worden, zo'n honderdtachtig centimeter lang en hij zou, in brons gegoten, geplaatst worden op een hardstenen sokkel die de ontvangsthal zou sieren en de bezoekers zou verwelkomen. De rat moest rechtop staan, met ontblote tanden. De staart zou langs de sokkel afhangen. Verder was ik vrij. Ik vond het een prachtopdracht. Ik zou er een intelligent beest van maken.

De uitgebreide rondleiding door het hoofdkantoor die mij, na tekenen van het contract, als beloning werd aangeboden, was virtueel. Ik zat in mijn huispak achter mijn laptop en mijn opdrachtgevers liepen op nette schoenen energiek door het pand. Trots werd me elke ruimte getoond. Niets werd overgeslagen. Joviaal werd ook de deur van de herentoiletten opengegooid. Alles blonk en glom, een sprookje was er flets bij. Gelokt door al die frisheid liep ik naar binnen. Het was dan wel het herentoilet, maar het was er vanwege al dat thuiswerken volledig uitgestorven. Ik sloot de deur achter me, mijn opdrachtgevers zouden in de hal wel even wachten. Leuk om weer eens ergens anders te zijn, na bijna een jaar thuiszitten.

Ik stond in de spiegel mijn haar te fatsoeneren toen ik gespetter hoorde. Verbaasd draaide ik me om en opende een deur. In een gouden toiletpot streed een dier al watertrappelend met de dood. Twee zwarte kraalooogjes keken me angstig aan. Ik had kunnen gillen, maar in plaats daarvan graaide ik met beide handen in de pot, viste het beestje eruit en bracht het tot vlak voor mijn gezicht. Een rat is geen kikker, hij herbergt eerder de builenpest dan een prins, toch had ik de aanvechting mijn

lippen op die gele tandjes te drukken. Voorzichtig schudde ik hem uit. Toen ik hem droogde onder de handdroger werd er vanuit de hal vriendelijk op de deur geklopt.

‘Klein ogenblikje nog,’ riep ik. Ik liep naar de wasbakken en zette hem neer op het blad. Mijn huispak had een grote buidel, daar paste makkelijk een rioolrat in. Rustig begon ik hem leeg te halen. Snoeppapiertjes, losse euro’s, zakdoekjes, aspirines, maandverband, drie mondkapjes en een halve Sultana met rozijnen. Ik gooide alles in de wasbak, behalve de Sultana, die hield ik hem voor. Ik bukte, hij richtte zich op, zijn kale staart gleed de wasbak in. We stonden oog in oog. Voorzichtig nam hij de Sultana met beide pootjes aan, beleefd bijna. Het waren trouwens handjes, mooie roze handjes met gave slanke vingertjes, nageltjes, knokkeltjes.

Er werd weer geklopt, harder nu...

lees het nieuwe nummer

Jaegerslaan 28

Dieuwke van Turenhout

In de bijkeuken staat de emmer, rood en glanzend. Als ze die oppakt om hem vol te laten lopen met ecologisch schuim, blijkt hij een bewoner te hebben gekregen. Een langbenige spin haast zich over de bodem.

Vandaag heeft ze geen tijd voor heldendaden. Dooddrukken met haar duim of verdrinken? Een zachte *splut*, waar ze overheen kan neuuriën, of een stille dood. Over de vuist op het jukbeen, het achterhoofd tegen de keukendeur, het knappende bot – daarover viel niet heen te neuuriën. Ze sluit haar ogen, duwt de beelden terug naar het donkerste stukje, een klein plekje dat tenminste even kan worden afgesloten met een dicht deurtje. Anders dan de deuren die nooit op slot bleven, zelfs de badkamerdeur niet, toen die ene keer met haar voorhoofd op de rand van de wastafel.

Verdrinken dan. Hoe ze Sheila uit het water haalden, hoe haar armen bungelden, haar nekje dat nog niet wist dat het kon worden omsloten door handen.

Hoeveel tijd kost het om een leventje te redden? Met haar elleboog opent ze de bijkeukendeur. Ze maakt een kommetje van haar hand, stopt die in de emmer en wacht ongeduldig. De spin krijgt een kans op de witte buitenmuur.

Het duurt langer om Sheila weer tot leven te laten komen naast het zwembad, langer voordat de ambulance zich gillend meldt, nog langer voor ze het deurtje heeft gevonden om dat achter weg te stoppen. Ze poetst de wasbak tot hij glimt – alsof ze de afschuw en sensatie van de gezichten van de omstanders moet schrobben.

‘Sheila kan nu zwemmen,’ zegt ze ferm tegen de kraan. Dan sopt ze die ook schoon.

Ze is geroutineerd, maar vandaag aarzelt ze vaak. Eerst kozijnen en plinten, of nachtkastjes en gordijnen? Voorkamer of achterkamer? Overal ziet ze lagen stof en sporen van onbruik.

De slaapkamer kijkt uit over een deel van de tuin. Grindpaadjes krullen uit het zicht en de lente ruist door de bomen als ze de deuren naar het terras opent. Ze trekt de ramen streeploos schoon, verwijdert spinrag en vuiligheid, haar ogen dichtgeknepen tegen de zonnestralen die van de muren en ruiten kaatsen.

Terug binnen wordt ze overweldigd door de stilte. Geen voetstap op het grind, geen getoeter van auto's, geen muziek uit een slaapkamer. De hoofdkussens – vier, voor een tweepersoonsbed – neemt ze stuk voor stuk mee de lente in. Ze schudt ze als Vrouw Holle, geeft ze nog een flinke pets. In haar ontstaat een ritme, een lied. Ze poetst planken en kastdeurtjes, deurkrukken tot ze blinken. Haar mondkapje draagt ze intussen als haarband. Ze neuriet zowaar. *Until you kissed me*. Sheila staat met hoogrode konen net buiten haar gezichtsveld. Wat kan zo'n gestolen zoen nu eigenlijk kwaad? Sheila was vijftien en die knul haar vriendje. Zelf was ze veertien geweest. Veertien – haar oom kreeg een dreun harder dan zij ooit had moeten incasseren; niet iets wat ze Sheila's vader vertelde wanneer hij losging. Ze heeft geen herinnering aan diens eerste kus. Wel aan de eerste klap.

'Een blauwe band, minstens. Of anders een blauw oog, of erger. Wat heb je liever?' Sheila leerde al jong dat je soms geen keuze hebt en behoefde geen aansporing. Geel. Groen. Blauw. Bruin. Als een omgekeerde kneuzing. Het opnaaien van de slipjes ging moeilijk met haar grove handen. Een priegelwerkje met kleine steekjes, als ze weer eens in haar vinger prikte, voelde ze grimmige trots. Na de slipjes kwamen de banden. Bij blauw was ze een alleenstaande moeder. Bij bruin verdiende ze genoeg om een beetje te sparen. Nu heeft Sheila een zwarte band, gaat haar meisje zelfs studeren, nu lijkt alles makkelijker.

Ergens gaat een telefoon over. Sheila lost op. Met hernieuwde aandacht stapelt ze kleren. Vouwt ze truitjes en t-shirts alsof ze terug in de

schappen moeten. Voor de hogere planken pakt ze het houten krukje. De microfvezels doen hun werk: haar doekje komt grauw terug.

Ze laat het vieze water weglopen en gaat aan de slag met de stofzuiger. De vitrage, de zachte stoel die onder een berg kleren tevoorschijn was gekomen. Hoeveel kleren heeft een studente nodig? Zeven dagen in een week, een broek kun je twee dagen aan, een trui ook, kwestie van uithangen. En daar is Sheila weer, ditmaal klein, met vlechtjes en vieze vingers. Een snottebel. Ze lacht haar kleinemeisjeslach, en veegt haar vingertjes achteloos af aan haar trui.

Ze glimlacht nog als ze op haar knieën gaat voor een routinecheck. Het bed is zo groot als een eiland, de kussens lijken besneeuwde bergtoppen. Ze voelt de schaamte nog aan de randjes van haar buik, van die ene keer dat ze iets opzoog, waarna de gulzige stofzuiger zich verslikte, stikte bijna, zoals Sheila in een stuk appel. Dat ze probeerde de verstopping te verhelpen, balancerend op het randje van paniek. Dat Sheila kokhalsde en de appel loskwam. Dat haar klauwende vingers een ovulatietest uit de buik van de stofzuiger reddden.

Nu weet ze beter en ligt ze gestrekt, oor plat op de grond, en reikt ze zo ver mogelijk. Pollen stof woelt ze los voordat haar vingers raken wat haar ogen, dichtgeknepen van inspanning, net konden onderscheiden. Onverbiddelijk duwt de bedrand tegen haar schouder, klosjes hoogpolig tapijt verstoppen haar neus, de geur van te lang niet schoongemaakt is overweldigend. Dan heeft ze beet. Ze trekt een zwartbruine bananenschil en een roze string uit het duister.

De schil kiepert ze na kort twijfelen in de wc-pot. Met haar elleboog spoelt ze door. Het aan de randen verkleurde roze stringetje legt ze in de wasmand. Ondergoed, denkt ze terwijl ze haar eigen kleren met de vitragestand van de stofzuiger zo goed en zo kwaad als het gaat van stof ontdoet. Sheila heeft meer ondergoed nodig als ze niet wekelijks wast.

‘Gaat alles goed?’

Geschrokken draait ze zich om. Mevrouw staat in de deuropening, de armen losjes over elkaar, haar mondkapje heeft hetzelfde ruitje als

het borstzakje op haar polo. Ze heeft moeite haar gezichtsuitdrukking te lezen. ‘Ja hoor,’ ze bukt zich om de stofzuiger uit te zetten, wat ze normaal met haar voet zou hebben gedaan. Ze aarzelt – met haar hand aanraken is misschien ook niet goed – en gebruikt dan ook maar hiervoor haar elleboog. ‘Veel stof,’ zegt ze.

Mevrouw luistert maar half. ‘Ik hoorde het toilet doorspoelen, en daarstraks ook al, vandaar. Ik dacht, misschien ben je wel niet lekker, en moet je daarom ons toilet gebruiken.’ Hoewel het niet als een vraag klonk, wist ze inmiddels wel beter. ‘Nee mevrouw, ik spoelde eerst een keer met schrobben. Daarna nog een keer vanwege de bleek.’

Sheila mocht niet liegen – wie wel –, zeker niet tegen háár, maar ze begreep al snel wat de uitzonderingen waren. ‘Heb je soms weer bij die honden van hieronder gespeeld?’ – ‘Nee papa, echt niet.’ ‘Hoe kom je aan die blauwe plekken?’ – ‘Gevallen met de fiets, juf.’ ‘Krijg je thuis genoeg te eten?’ – ‘Ja, dokter.’

Na de scheiding zou ze nooit meer liegen, fluisterde ze op een avond in Sheila’s haar. Ze hadden beiden klappen gehad, Sheila moest de blauwe band nog halen en was zo dom geweest haar vader van háár af te trekken toen het wel erg lang doorging. Nu lagen ze samen in Sheila’s bedje. Sheila met een beurse schouder, zij met een gescheurde lip en een dicht oog. ‘Nooit meer.’

Dat was een leugen geweest. Van leugentjes hing de wereld aan elkaar. Dat mevrouw en meneer zelf hun huis hadden schoongemaakt toen iedereen binnen moest blijven, was een leugen. Dat iedereen binnenbleef, was ook een leugen. Sommige mensen hadden gewoon niet genoeg geld om binnen te blijven. Anderen te veel.

‘Ben je klaar hier? Heb je de... slaapkamer hiernaast ook al gedaan?’

Ooit had mevrouw met dezelfde aarzeling van ‘de kinderkamer’ gesproken. Ze had hem vaak gepoetst, stof van de licht houten vloer gezogen, witte vensterbanken schoongehouden, de plinten tegen de crèmekleurige muur afgestoft. In die jaren was de kinderkamer gevuld met verlangen, wie weet vulde ze zelf wel mee. Hoe vaak had ze met

stramme spieren de ragebol naar het plafond gericht, verbaasd dat zo een ruimte kon dienstdoen als slaapkamer voor een kind. Nu was het gewoon een grote, lege kamer. Opgeruimd en schoon.

‘Ja mevrouw, enkel beneden nog.’

Ze eet haar boterham terwijl ze een voor een de gitaren afneemt. Samen met Sheila had ze ooit online opgezocht hoe dat eigenlijk moest, gitaren schoonmaken, zij aan zij met hun ruggen tegen de kale muur van de ene slaapkamer in hun nieuwe appartement. Ze hadden nog kleiner moeten gaan wonen. De nieuwe buurman had toen nog onbeveiligde wifi, Sheila en zij deelden een smartphone.

De dag is op haar warmst. Verwijtend loopt de stilte achter haar aan. Langs de lage banken, zwevend rondom de lampenkappen, de ovalen tafeltjes en de paradijsvogelplant die richting het hoge plafond wijst. Hoe twee mensen in zo’n huis kunnen leven, is haar een raadsel.

‘Straks heb je nog ruimte over!’ Sheila’s stem heeft een vrijheid en lichtheid gekregen waar ze trots op is en die ze stiekem een beetje benijdt. Ze wilde haar beethouden toen ze dat zei, een kus op de scheiding in haar haar planten, haar bij de schouders pakken en door haar donkere ogen heen kijken, tot in die golvende ziel waar Sheila’s kleuren zich mengen. Maar ze was al in het keukentje, pakte iets te eten misschien, haar haar draagt ze strak naar achter tegenwoordig en ze is meer dan een kop groter. Als ze samen aan tafel eten, de ene moe, de andere rechtop, dan moet ze luisteren in de stiltes tussen de zinnen naar wat Sheila echt bezighoudt.

De woonkamer oogt schoon. Hier hebben ze af en toe de stofzuiger gepakt. (Wie zou dat doen: hij of zij?) Aan de lichtknopjes en de lampen kun je zien dat meneer en mevrouw niet gewend zijn eigenhandig hun huis schoon te houden. Dat kan Sheila wel. Daar is ze alweer – bijna tastbaar – met een emmer aan haar arm, het haar in een knot. Ze neuriet een liedje waarvan ze de tekst niet kent. Nauwkeurig en snel maakt ze haar slaapkamer schoon – in de woonkamer slaapt zij nu op

de bank, laat Sheila die ene slaapkamer hebben, wat privacy, een eigen plek, met een tafeltje om huiswerk op te maken en een spiegel aan de muur. Zwemdiploma's en medailles boven het hoofdeinde.

Op de plant ziet ze strepen in het stof van waar water heeft gelopen. Alsof de plant heeft gehuild. Van eenzaamheid dan, vast. Ze veegt met de mouw haar voorhoofd af, haar mondkapje hangt aan één oor, en ze bukt zich om de witte pot stofvrij te maken. Zweet prikt in haar ogen. Al de tranen die ze heeft gehuild, na haar geboorte, nu alweer zo lang geleden, vanwege de blauwe plekken – de grote en kleine pijntjes die volgden.

Maar het was zeker niet alleen een tranendal. Er is veel gelachen. En ze is er ook voor haar geweest. Na de eerste keer een liefde onbeantwoord, na de eerste onvoldoende, de laatste onvoldoende. Deurtjes gaan open, sommige stilletjes, andere piepend, een enkele met een grote knal. Ze bukt, poetst, buigt, strekt, wrijft en doet ze een voor een dicht.

Bij het laatste stukje van de eindeloze vloer pakt Sheila thuis haar laatste tas in. Hun huis is niet meer hetzelfde, zal ook nooit meer hetzelfde worden. Ze zou niet weten wat ze met de ruimte aan moet.

Ze spoelt de rode emmer schoon. Mevrouw kijkt heel tevreden en legt twintig euro extra op de hoek van het keukenblad.

lees het nieuwe nummer

MF DOOM

De man en het masker

Thomas Heerma van Voss

Op 31 december 2020, slechts een paar uur voor het nieuwe jaar aanbrak, verscheen een bericht op de Instagrampagina van rapper MF DOOM, geschreven door diens echtgenote Jasmine: ‘May THE ALL continue to bless you, our family and the planet,’ stond naast een foto van DOOM op een ontraceerbaar grasveldje, duidelijk genomen tijdens een warm seizoen. De zon scheen voluit. Zijn buik is gehuld in een wit shirtje van de New York Knicks, de spieren van zijn ontblote armen zijn aangespannen, zijn vuisten gebald, en op DOOM’s gezicht prijkt zijn vermaarde metalen masker, natuurlijk – *het* masker, dat aan de onderkant bestaat uit twee omlaag stekende punten en dat vermoedelijk het bekendst is van de film *Gladiator*, zoals vrijwel altijd bedekte het DOOM’s gehele gezicht.

En nu was hij *transitioned*, zo berichtte Jasmine, een omschrijving die paste bij hoe DOOM muziek maakte: hij was geen rapper voor de directe, eenduidige zinnen, hij zou nooit plompverloren hebben medegedeeld dat iemand was overleden. Te saai. Te expliciet. DOOM was juist iemand van de omtrekkende bewegingen, van de gedetailleerde, soms onbegrijpelijke verwijzingen naar comics en andere muziek, van de onverwachtse en ongrijpbare zijpaden, steeds opnieuw, jaren achtereen.

Later bleek dat hij al twee maanden eerder was overleden. Zijn doodsoorzaak is tot op heden onbekend gebleven. Geruchten over zelfmoord doen de ronde, maar die hebben nooit een consistente, geloofwaardige vorm aangenomen. Ondanks DOOM’s reputatie – kort samengevat: DOOM was geen echte beroemdheid, maar gold voor velen als een van de beste rappers ter wereld, ook voor mijzelf – is alles rondom DOOM’s einde nog steeds geheimzinnig. Als die Instagrampost niet was

geplaatst, had hoogstwaarschijnlijk alleen de directe familie geweten dat hij niet meer leefde. Want hoezeer mensen DOOM ook bewonderden, zijn teksten meerapten en shows bezochten, niemand wist precies hoe hij eruitzag, wat voor leven hij leidde, waar hij zich doorgaans begaf als hij niet op het podium stond. DOOM's wereld was een om eindeloos te analyseren, maar er bleef altijd een kloof bestaan tussen *the masked villain* en diens omgeving, niemand kon die werkelijk overbruggen, zelfs de producers niet die intensief met hem werkten; na elke samenwerking was hij alweer vertrokken naar een volgend project.

Het is een raadsel in welke toestand DOOM overleed: ziek of fit, arm of rijk, tevreden of verbitterd, volop aan het werk of juist met veredeld pensioen, bij hem is alles mogelijk. Alsof hij nooit voluit meedeed met het universum waarin zijn muziek verscheen, alsof hij zich al vanaf het moment dat hij zijn masker opzette aan het losmaken was van het aardse.

Op allerlei niveaus draaide het werk van MF DOOM om ongrijpbaarheid. Uiteraard via het masker. Zijn gezicht werd nooit prijsgegeven; niet op het podium, niet op platenhoezen, niet tijdens interviews. Ook de werelden – hier is de meervoudsvorm gepast, het was niet één coherent universum dat DOOM creëerde – die hij in zijn teksten opriep, lieten zich nooit helemaal overzien.

Zo begon hij al niet als DOOM. De vroege twintiger die de naam Daniel Dumile in zijn paspoort had staan, geboortjaar 1971, verdeelde zijn tijd tussen graffiti en rappen en voelde zich om onverklaarbare redenen aangetrokken tot de letters z, v en x, wat resulteerde in de artiestennaam Zev Luv x. Met zijn broer Subroc vormde hij de rapgroep KMD, die verraderlijk vrolijke nummers maakte – niettemin bevatte de muziek scherpe teksten over sociale ongelijkheid en (raciale) vooroordelen.

Pas jaren later kwamen de pseudoniemen. Dumile opereerde inmiddels solo. Hij baseerde het pseudoniem MF (Metal Fingers) DOOM op een personage uit de Amerikaanse superheldencomic *Fantastic Four*:

Dr. Doom, een eenzellige man die door illegale experimenten met chemicaliën ernstig verminkt raakte en in een schurk veranderde. Comics achtereen zwierf de dokter rond, op zoek naar helers die hem konden genezen, maar zonder succes. Uiteindelijk hulde hij zich in een metalen pak, inclusief masker. Vanaf dat moment werd hij machtiger en machtiger en kreeg hij een duidelijk doel voor ogen: de baas worden over de wereld die hem niet meer wilde (en uiteraard al doende wraak nemen op tegenstanders en deugdzame superhelden). Dumile verwees vaak naar Dr. Doom, zowel in teksten als samples (afkomstig uit de *Fantastic Four*-cartoonserie). MF DOOM werd de naam waaronder hij de meeste muziek uitbracht – soms met variaties als DANGERDOOM of JJ DOOM.

Vooral tijdens het begin van zijn muzikale renaissance gebruikte DOOM een veelvoud aan namen. Misschien zocht hij naar de beste alias, misschien kon hij de jarenlang opgehoopte creativiteit gewoonweg niet kwijt in één rappend personage. Rond de eeuwwisseling doopte hij zichzelf Metal Fingers, een figuur die uitsluitend instrumentale projecten maakte. Hij bracht een album uit als King Geedorah, een driekoppige draak afkomstig uit de Godzilla-franchise – Dumile kroop al rappend in de drakenkop, waarbij hij hulp kreeg van andere artiesten die rapten als andere monsters. Daarnaast maakte Dumile deel uit van het ensemble Monsta Island Czars, dat bestond uit rappers en producers die speciaal voor deze gelegenheid een monsterlijk alter-ego aannamen en dat zorgvuldig uitwerkten. En dan had was er ook nog Viktor Vaughn, een tijdreizende schurk uit een alternatieve dimensie waarin de staat hiphop verboden had. Vaughn verzette zich daar uiteraard fel tegen op twee bijzonder sterke soloalbums.

Er vallen scriptiewaardige, technische verhandelingen te schrijven over wat Dumile als artiest zo uniek maakte, al die eigenschappen waar ik als middelbare scholier zo ongeremd voor viel: hij rapte vloeiend, doelgericht, met een schorre, ietwat raspende stem in coupletten die elkaar razendsnel opvolgden, vaak zonder refrein tussendoor. De teksten liepen

over van de verrassende, scherpe en ook onwennig grappige vondsten ('Livin' off borrowed time, the clock ticks faster'; 'You could either ignore this advice, or take it from me / Be too nice and people take you for a dummy'). Aan de hand van uitgebreid data-onderzoek concludeerde een Amerikaanse wetenschapper in 2019 dat DOOM in zijn solowerk meer dan zesduizend unieke woorden gebruikte, waardoor hij behoorde tot de rappers met het meest uitgebreide vocabulaire ter wereld.

Wat dit gegoochel met woorden, namen en fantasierijke levenslopen niet zomaar uit de hand gelopen spelerei maakt, maar werkelijk interessante materie, ook nu de balans van Dumiles muziek en zijn ondoordringelijke leven kan worden opgemaakt, is dat hij onder iedere naam anders rapt. Zijn pseudoniemen waren geen marketingtrucs of gelikte gimmicks. Het waren zorgvuldig uitgewerkte alternatieve identiteiten, die zich in de teksten en ook in de verschillende ritmes openbaarden via variaties in tempo, woordenschat, rijmdichtheid.

Een van de weinige constanten? Steevast bleef het masker op. Of zoals hij zelf rapte: 'He wears a mask so when he dogs his face / Each and every race, could absorb the bass.' En in een ander nummer: 'Take it from the dude who wear a mask like a 'tarded helmet.'

Toen ik achttien was, verhuisde ik voor een halfjaartje naar DOOM's geboortestad, Londen. Daar kwam een vriendelijke, ietwat strenge Nederlandse uitgeefster naar me toe gevlogen die mijn eerste fictie had gelezen en zo snel mogelijk wilde uitgeven. Ze wilde live bespreken hoe we het 'allemaal gaan aanpakken', zo had ze me van tevoren gemaïld. Volgens mij wilde ze me vooral eens in de ogen kijken voor ik een boekcontract met haar tekende, om te controleren of ik niet knettergek was. We bespraken de zwakke plekken van mijn manuscript, de mogelijke titel, de contractvoorwaardes en toen vroeg ze met enig gewicht in haar stem: 'Wil je het boek onder je eigen naam uitbrengen, of kiezen we voor een pseudoniem? En wil je jezelf zichtbaar maken via een auteursfoto?'

Ik herinner me nog goed dat we daar zaten, de uitgeefster en ik, in het British Museum, want dat was gratis toegankelijk en lag dicht bij zowel mijn universiteit als een metrohalte. We dronken cappuccino en aten voorverpakte sandwiches. Het was een levendig gesprek, later zou dit het levendigste gesprek blijken dat de uitgeefster en ik ooit zouden voeren, alles kon nog op dat moment.

‘Een pseudoniem?’ herhaalde ik zachtjes. Eerlijk gezegd begreep ik niet waarom ze me daarnaar vroeg. Ik probeerde het mogelijke effect van een pseudoniem te overwegen, niet het soort pseudoniem waar een reeds bekende schrijver achter schuilging, maar een pseudoniem dat anonimiseert, verhult, dat ervoor zorgt dat iemands werk zo veel mogelijk losstaat van diens persoonlijke achtergrond. Ik dacht aan MF DOOM, wiens intelligente, soms springerige muziek de soundtrack van mijn Londense dagen vormde. Ik kende veel van de teksten uit mijn hoofd en kon inmiddels alle alter-ego’s precies onderscheiden, ook degenen die hij nauwelijks gebruikte, en toch had ik nog altijd geen idee hoe hij eruitzag, wat voor leven hij leidde.

Diezelfde middag nog vloog de uitgeefster terug naar Nederland. De belangrijkste gespreksonderwerpen waren afgevinkt, het contract was getekend. Ik had de optie van een pseudoniem van tafel geveegd – en dus ook de mogelijkheid ooit nog helemaal onzichtbaar schrijfwerk uit te brengen. Ik koos voor mijn eigen naam; de naam die op mijn debuut belandde, die bij foto’s in interviews verscheen, die boven dit stuk staat. Waarom koos ik eigenlijk voor bekendheid, terwijl ik altijd verkondig dat alleen iemands werk ertoe doet, dat sappige interviews of mooie foto’s slechts dienstdoen als opsmuk, als ruis?

Alles is ijdelheid en najagen van wind, vermeldt Prediker. Misschien was ik diep vanbinnen simpelweg niet overtuigd genoeg van wat ik schreef om dat op zichzelf te laten bestaan. Ik luisterde weliswaar dagelijks naar DOOM, ik probeerde zijn werelden, inclusief de raarste flarden en intermezzo’s, te doorgronden en via mijn oordoppen steeds dichterbij te naderen. Maar ik durfde nooit de keuze te maken die hij had gemaakt.

Je kunt ook naar DOOM kijken zoals een psycholoog naar een zwijgzame patiënt: daar waar hij niet over praat, daar moet de pijn wel zitten.

Zo bezien vermeed DOOM met reden al te autobiografische teksten en weerde hij het dagboekachtige steeds sterker, juist omdat de pijn die daarmee gemoeid ging te overweldigend was, te verstikkend. En dus rapte hij relatief weinig over dat Subroc in 1993 werd doodgereden toen die in New York een straat overstak. En verzweeg hij dat Zev Luv x daarmee óók stierf – prompt bracht hij niets meer uit. En dat het al voltooid tweede album van KMD tot Dumiles afgrijzen werd geannuleerd door de platenmaatschappij (men vond de teksten en de cover te militant). Dat hij zich daarna terugtrok uit de muziekindustrie, volgens de verhalen rancuneus en in zichzelf gekeerd. Dat daarna een periode aanbrak die vormend leek voor alles wat volgde, een periode waarin Dumile in een diepe depressie belandde. Dat hij medio jaren negentig aan de drank raakte, zich in drugs verloor, maandenlang over straat zwierf zonder toekomstplan. Dat er toen in Manhattan plotseling een onbekende rapper opdook op *open mic nights*, gehuld in een krakkemikkig Doctor Doom-masker (het *Gladiator*-masker kwam pas later). Dat dat masker meteen cruciaal bleek omdat hij zo'n afkeer had gekregen van de muziekwereld, die steeds commerciëler werd en steeds meer draaide om uiterlijk vertoon. Dat dit masker een poging was de aandacht weer hoofdzakelijk op de inhoud te richten, op het eigenlijke werk. Dat ieder masker zowel een aanval als een verdediging behelst. Dat Dumile al gauw al zijn aliasen losliet op het publiek, ons overspoelde met nieuw materiaal. En dat hij uiteindelijk het MF DOOM-pseudoniem het meest omarmde, dat die keuze niet zomaar viel toe te schrijven aan escapisme.

Je kunt je afvragen wat het effect van het masker is voor het luisteren naar DOOM's werk. Of dat anders klinkt wanneer je weet dat een gemaskerde onbekende schuilgaat achter die gebonden poëzie. In het verlengde daarvan is het interessant nader stil te staan bij de parallellen tussen Daniel Dumile en Dr. Doom. Niet alleen de identieke initialen, maar ook de *origin stories* van Dr. Doom en MF DOOM blijken opvallend

verwant. Beiden zwierven rond na een traumatische ervaring op zoek naar verlossing, beiden hervonden zichzelf achter een metalen uitrusting en durfden pas vanuit die anonimiteit voluit naar buiten te treden. En net als Dr. Doom richt MF DOOM zich in zijn teksten vaak op grote machten die individuen onderdrukken; hij rapte over de oppervlakkige strategieën van platenlabels, over wat er volgens hem schortte aan de muziekindustrie, over rappers die pronkten met hun (crimineel verkregen) geld en bezittingen. Zoals Dr. Doom uithaalde naar een wereld waar hij nooit helemaal bij kon horen, zo nam Dumile al rappend wraak op de industrie die hem liet vallen, juist toen hij gebukt ging onder een groot verlies. Pas toen hij zich als iemand anders voordeed, kon Dumile zijn verleden eindelijk enigszins de baas worden.

Hoewel hij grotendeels in New York was opgegroeid, trof ik wanneer ik weer eens informatie over Dumile opzocht telkens dat kale gegeven achter zijn naam: *born in London*. Bekend is dat DOOM altijd een zwak heeft gehouden voor die stad, wat weer bijdroeg aan de mysterieuze aantrekkingskracht die Londen voor mij toch al bezat, zo groots en groot als de stad was, met haar mengeling van deftigheid en armoede, van schoonheid en lelijkheid.

Toevallig was DOOM terwijl ik naar Londen verhuisde bezig aan een Europese tournee, waarna hem toegang tot Amerika werd gezegd. Hoewel hij vrijwel zijn hele leven in New York had gewoond, had hij nooit een Amerikaans paspoort gekregen. Nogal naïef ging hij ervan uit dat hij het land alsnog wel binnen zou komen, aangezien zijn familie daar woonde. Sinds die tour is DOOM echter nooit meer in Amerika geweest; zijn voornaamste thuis werd hem abrupt ontnomen en noodgedwongen vestigde hij zich in Londen. Niet veel later zei DOOM dat hij 'done' was met Amerika. Die opmerking verraadde een verbitterdheid die in zijn werk altijd achterwege is gebleven. Terzijde: vanuit dit licht is het vreemd dat hij uitgerekend met die foto in New York Knicks-shirt afscheid nam van het aardse.

Tijdens mijn Londense maanden liep ik veel rond. Lange wandelingen waren het, zonder achterliggend plan, van Camden naar Soho, van Hackney naar Fulham. Plots leefden DOOM en ik in dezelfde stad. Ik struinde internet af op zoek naar aanwijzingen over zijn verblijfplaats, over zijn gezin, over glimpen van zijn Britse leven. Nieuwe nummers luisterde ik extra aandachtig, ik stuurde zijn nieuwe Londense platenlabel een e-mail met een bij voorbaat kansloos interviewverzoek. In theorie kon ik DOOM elke dag tegenkomen. Omdat zo weinig over hem bekend was, meende ik hem veelvuldig te zien – duizenden passerende gestalten zouden de naam Daniel Dumile in hun paspoort *kunnen* hebben staan. En zo liep ik daar rond, met grote passen en een nieuwsgierige blik, alsof hij overal kon opduiken, alsof ik hem steeds bijna had gevonden.

In diezelfde tijd tekende ik dus mijn boekencontract. Sinds DOOM's overlijden keer ik regelmatig terug naar dat moment. Naar het British Museum, waar ik zat met trillende handen en een klamme rug, aan het begin van wat mijn volwassen leven werd. Grootse verwachtingen koesterde ik, mijn bestaan kon nog eindeloos veel gedaantes aannemen, zo voelde dat althans. Zelfs toen ik mijn handtekening zette en zo de openbaarheid van mijn naam en gezicht vastlegde, waarmee ik een levensloop van start liet gaan die voorgoed minder mysterieus zou worden dan die van DOOM.

Nu, ruim tien jaar later, is even weinig bekend over Dumiles leven in Londen als toen ik daar rondliep. In 2017 maakte DOOM zelf op sociale media bekend dat zijn veertienjarige zoon, King Malachi Ezekiel, was overleden. Het bleef bij die losse mededeling, zonder enige context. Zelfs na Dumiles dood is geen snipper nieuwe informatie vrijgekomen. Ik ben weer aan het googelen geslagen – tevergeefs. Er duiken geen foto's op van DOOM of zijn gezin; niemand weet hoe de echtgenote van het Instagrambericht eruitziet, het hoe en waar van zijn dood blijft in nevelen gehuld. Wat resteert is het werk. Precies zoals hij het wilde.

Tegenwoordig beluister ik vooral dezelfde albums als toen ik in Londen leefde, dat onverwoestbaar sterke materiaal met Madlib, met Danger Mouse, met andere producers die inmiddels enigszins verward hun verdriet over DOOM's einde hebben uitgesproken.

Zijn laatste levensjaren bracht DOOM nog maar weinig muziek uit. Geen soloprojecten of nieuwe aliassen, af en toe een gastoptreden op een nummer van een onbekende, beginnende artiest. DOOM klonk zelden nog zo geïnspireerd en geraffineerd als vroeger. Hij rapte als iemand die geleidelijk aan het wegglijden was. Of nee: als iemand die er nooit helemaal is geweest.

lees het nieuwe nummer

Thuis

Bauke Vermaas

de eerste nacht in een nieuw huis eindigt met ontdekken
aan welke kant van het bed de zon opkomt, hoe koud
een tegelvloer in de ochtend en waar was het koffiezetapparaat
– en als je daar toch staat, die dozen naar zolder: daar zit geen heden in –

*de zware tuindeur die me weerhield om buiten binnen te laten
de leistenen vloer en verbazing over de snelheid van gaten in een sok
de groeiende fietsen waar de kleine schuur elk jaar krapper omheen
de dakkapel, de zolderkamer, vuurwerk kijken in het hoge bed
de lamp boven de lakens waar het kind haar blik op had gericht*

de eerste nacht in dit nieuwe huis kraakt de trap zoals ik hoopte
dempt de hoogte van de kamers gedachten, snurken, hoesten
de eerste ochtend naar beneden glijden langs de krullen van de leuning
mijn voet past precies in het kuiltje onderaan de trap

Waar

Geen tijd, mompel je tegen de studenten
in de winkelstraat die abonnementen verkopen
of groene energie of hopen op je empathie
voor wat dreigt uit te sterven, honger heeft
of leeft waar het onveilig is.

Verontschuldigend lach je naar de grond,
stel je verwonderd vast hoe in het tikken
van je hakken toch iets krachtigs klinkt alsof
je precies weet waar in deze stad de Hema zit.

lees het nieuwe nummer

Auteurs in dit nummer

FLEUR BOURGONJE (1946) – Schrijver en dichter. Recente publicaties: de romans *Uitval* (2015) en *Liefde, liefde* (2020), alsook de dichtbundels *De lichtstraat* (2011) en *Pitten schieten* (2016) – fleurbourgonje.nl

PAUL GELLINGS (1953) – Publiceerde acht romans, vijf dichtbundels, twee verhalenbundels en een monografie over het werk van Patrick Modiano. Voor 2021 staat een grote familieroman op stapel.

THOMAS HEERMA VAN VOSS (1990) – Publiceerde romans, een verhalenbundel en een essaybundel. Zijn laatste boeken – beide uit 2020 – zijn *Verdwenen boeken* en de roman *Condities*.

MOHANA VAN DEN KROONENBERG (1967) – Beeldhouwer, schrijver. Debuteerde in 2010 met de verhalenbundel *Moorddiner* (Uitgeverij Van Oorschot). Publiceerde eerder in *Liter*, *Deus Ex Machina*, *Extaze*, *Tirade*, *Hollands Maandblad* en *De Gids*. Werkt aan een tweede bundel – mohana.nl

WILLY MARTIN (1941) – Dichter, emeritus hoogleraar lexicologie. Bundels: *Voor de Gelegenheid* (2011), *Amalgaam* (2015) en *De zomer ligt zoals een vrouw* (2021): een her-dichting (samen met Isabelle Bambust) van zesen zestig gedichten van de Franstalig-Belgische dichter Maurice Carême.

JASPER MIKKERS (1948) – Debuteerde in 1974 als Tymen Trolsky met de roman *Hyacintha en Pasceline*. Recentste bundel: *Nachtleven* (2018). Voormalig stadsdichter van Tilburg (2013-2015).

MARIEKE LUCAS RIJNEVELD (1991) – Dichter, schrijver, muzikant. Ontving in 2015 de Hollands Maandblad Aanmoedigingsbeurs (*poëzie*). *De avond is ongemak* (2018, roman) werd o.m. vertaald naar het Engels en bekroond met de Booker International Prize (2020). In 2020 verscheen een tweede roman, *Mijn lieve gunsteling*, die momenteel op de shortlist van de Libris Literatuur Prijs prijkt.

ALEXANDER RINNOOY KAN (1949) – Emeritus hoogleraar UVA. Was onder meer rector magnificus van de Erasmus Universiteit, voorzitter van VNO-NCW en SER, lid van de Raad van Bestuur van ING en Eerste Kamerlid voor D66. In 2020 verscheen *Na de quarantaine* – alexander-rinnooykan.nl

ALEXIS DE ROODE (1970) – Dichter. Publiceerde vier bundels, waaronder *Geef mij een wonder* (2005) en *Een steen openvouwen* (2017) vertaald naar Engels en Frans. Dit verhaal is De Roodes prozadebuut.

IRIS LE RÜTTE (1960) – Beeldend kunstenaar en dichter. Was genomineerd voor de Elisabeth van Thüringenprijs voor haar sculpturen op het dak van het OLVG-ziekenhuis in Amsterdam. Van haar dichtbundel met tekeningen *Ik dicht je bij me* verscheen in 2020 de zevende druk – irislerutte.nl

DIEUWKE VAN TURENHOUT (1978) – Schrijfster. Gaf haar kinderen al thuis les voor het wereldwijd een dingetje werd. Woonde o.a. in Limburg, Delhi, Brussel en Manila. Verhalen in *De Revisor*, *Hard/Hoofd* en buiten de landsgrenzen: *Gierik & NVT* (nu *G.*), *Glimmertrain* en *Asymptote*. Werkt aan een roman.

BAUKE VERMAAS (1979) – Schrijft als natuurkundige persberichten en artikelen over wetenschap en stopt de rest van het leven voornamelijk in gedichten, waarmee ze nu debuteert in *Hollands Maandblad*. Ze werd in 2019 en 2021 genomineerd voor de Jan Hanlo Essayprijs Klein.

Dr. W. (1974) – Subjectivist en kosmopoliet. Eet geen vis. Bezocht 59 landen in zes verschillende continenten. Woonde in acht verschillende landen.

HOLLANDS Maandblad

Redactie: David Garvelink

Redactieraad: Gerard van Emmerik, Beatrijs Ritsema, Mark Boog en Merijn de Boer

Vormgeving: Steven Boland

Correctie: Stefanie Liebreks

Copyright: Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, thans Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Redactiesecretariaat: Hollands Maandblad • Postbus 59.752 • 1040 LG Amsterdam •
Tel. 020-6175955 • info@hollandsmaandblad.nl (niet voor kopij)

Ingezonden bijdragen worden niet retour gezonden, u krijgt antwoord per e-mail.

Uitgever: Stichting Hollands Maandblad, p/a Bilderdijkkade 63-b • 1053 VJ Amsterdam

Abonnementen: 12 nummers per kalenderjaar, prijs per jaargang € 89,50 •

Proefabonnement (3 nummers) € 24,50 Abonnementen die niet één maand voor afloop van de abonnementsperiode zijn opgezegd, worden automatisch verlengd

Opgave: S.P. Abonneeservice • Postbus 105 • 2400 AC Alphen aan den Rijn.

Telefoon tijdens werkdagen van 9.00-17.00 uur: 088-1102052.

Een acceptgiro voor betaling volgt

Losse nummers: € 7,50 • dubbelnummers € 9,90 • Verkrijgbaar bij de boekhandel of door bestelling via www.hollandsmaandblad.nl dan wel per mail: HollandsMaandblad@spabonneservice.nl